

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Ձրի համաշխարհային օր
ՈՉ ՈՔ ԱՆՏԵՍՎԱԾ ՉԻ ՄԱԿ

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

**«Գիտական առաջադեմ տեխնոլոգիաների
օգտագործում և համագործակցություն հանուն
ռեսուրսների համալիր պահպանության»
(ԳԱՏՕ) ծրագիր**

Ձրի համաշխարհային օր

*Մագդա Ավետիսյան
Ծրագրի ղեկավար*

**22 մարտի, 2019թ.
Մարիոթ հյուրանոց**

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Ծրագրի նպատակը

Աջակցել.

- ✓ Արարատյան դաշտի ջրային ռեսուրսների կայուն կառավարմանը՝ գիտական, նորարական տեխնոլոգիաների կիրառմամբ, շահագրգիռ կառույցների հետ համագործակցությամբ
- ✓ ջրօտագործողների կողմից «ջուր-էներգիա» փոխադարձ կապն ապահովող միջազգային առաջադեմ փորձի ներդրմանը

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Տևողությունը

5 տարի
(29.09.2015 - 29.09.2020)

Արժեքը

4 991 630 ԱՄՆ դոլար

**Աշխարհագրական
ընդգրկվածությունը**

Արմավիրի և Արարատի
մարզեր

Իրականացնողը

ME&A Inc.

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Ծրագրի բաղադրիչները

- ✓ Ջրային ռեսուրսներին վերաբերող տվյալների հավաքում և կառավարում
- ✓ Պիլոտային տեխնոլոգիաների ներդրում
- ✓ Իրավական դաշտի, այդ թվում՝ իրավակիրարկման մեխանիզմների բարելավում
- ✓ Շահագրգիռ կողմերի հետ համագործակցություն

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ԳԱՏՕ ծրագրի նվաճումներն առ այսօր

Գույքագրված՝	2807 հոր, 14 աղբյուրների խումբ Արարատյան դաշտում
Ավարտված՝	Արարատյան դաշտի ջրային հաշվեկշիռ
Իրականացված՝	Արարատյան դաշտի ստորերկրյա ջրային ռեսուրսների օգտագործմանը վերաբերող համապարփակ ուսումնասիրություն
Ներդրված՝	Ավտոմատ կառավարման մոնիթորինգի համակարգ 4 ձկնաբուծական տնտեսությունների ջրառի 19 կետում
Խնայված՝	9.2 մլն. մ ³ ստորերկրյա ջուր և 500 ՄՎտ էներգիա
Շահառուներ՝	23000

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

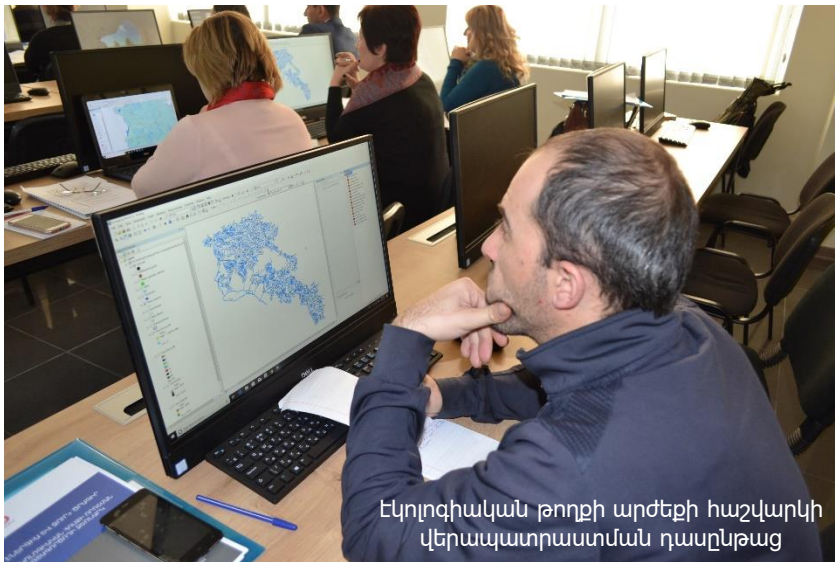
ԳԱՏՕ ծրագրի նվաճումներն առ այսօր

- ✓ Տվյալների օգտագործում ԶՀ Արարատյան դաշտի ջրային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման միջոցառումների ծրագրում
- ✓ Փորձագիտական գնահատական «Ջրի ազգային ծրագրի մասին» ԶՀ օրենքի իրականացման միջոցառումների փուլային ծրագրի նախագծի վերաբերյալ
- ✓ «ԶՀ ռեկրեացիոն գոտիներում ջրային ռեսուրսների պահպանության պահանջները սահմանելու մասին» ԶՀ կառավարության որոշման նախագիծ

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Ջրային ռեսուրսների վերաբերող տվյալներ

Եկոլոգիական թողքի արժեքի հաշվարկի
վերապատրաստման դասընթաց

Դաշտային չափումների դասընթաց
USGS-ի կողմից

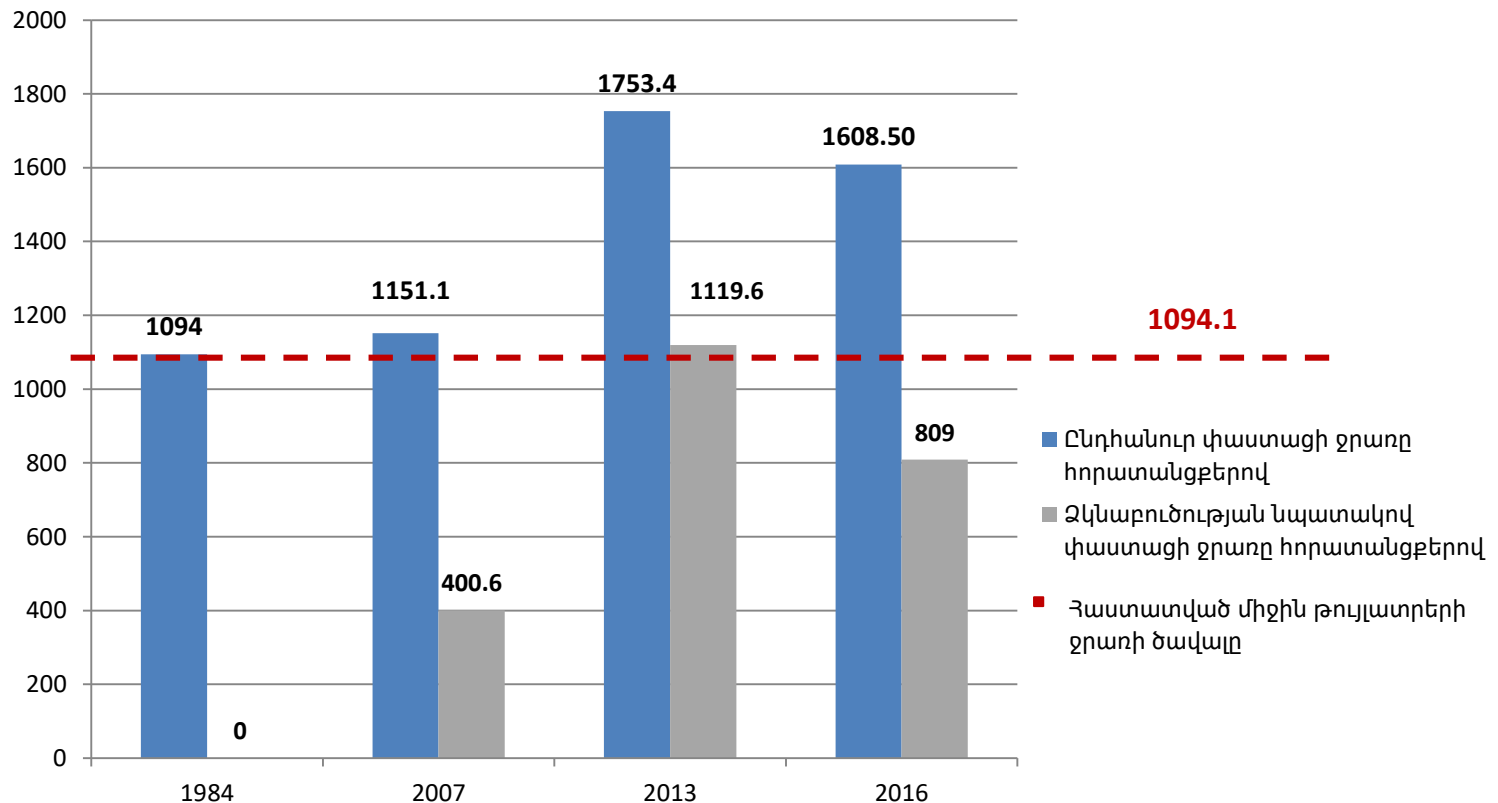
Արարատյան դաշտի եռաչափ մոդել՝ ստորերկրյա ջրերի թվային մոդելի կառուցման
առաջին փուլ

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Ջրային ռեսուրսների վերաբերող տվյալներ

**Արարատյան դաշտի հորատանցքերի, բնական աղբյուրների և
ձկնային տնտեսությունների գույքագրում և հաշվառում 2016թ.**

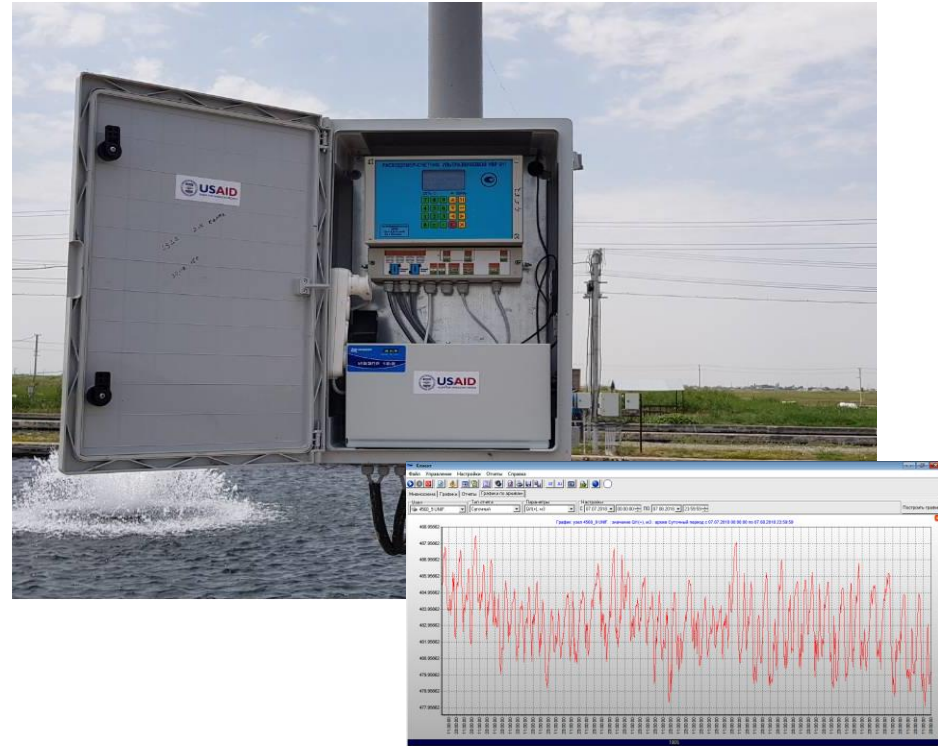

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Ջրային ռեսուրսների վերաբերող տվյալներ

Ջրօգտագործման մոնիթորինգի
առցանց ավտոմատացված
պիլոտային համակարգի ներդրում
4 խոշոր ձկնաբուծարաններում

Արարատյան ստորերկրյա ավազանը
սնող գոտում ընտրված ստորերկրյա
հորերի կահավորում՝ ՀՀ ԲՆ
մշտադիտարկման ազգային ցանցում
ներառելու նպատակով

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Ջրային ռեսուրսների վերաբերող տվյալներ

Ջրային պետական կադաստրի տեղեկատվական համակարգի բաղելավում

- ✓ Մակերևութային և ստորերկրյա ջրեր
- ✓ Սևանա լիճ
- ✓ Էկոլոգիական թողք
- ✓ Ջրօգտագործում, թույլտվություններով և փաստացի
- ✓ Ջրային ենթակառուցվածքներ
- ✓ Ջրամբարներ
- ✓ Հիդրոէլեկտրակայաններ և այլն

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Զրային ռեսուրսներին վերաբերող տվյալներ

Որոշումների կայացմանն աջակցող համակարգի ստեղծում

- ✓ **Որոշումների կայացմանն աջակցող համակարգի (ՈԿԱՅ) տեղայնացում Արարատյան դաշտի համար**
 - Զրային հաշվեկշիռ
 - Կլիմայի փոփոխության գնահատում
 - Զրատնտեսական հաշվեկշիռ
- ✓ **Արարատյան դաշտի ստորերկրյա հոսքի թվային մոդելի կառուցում**
- ✓ **Արարատյան դաշտի ատլասի մշակում**

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Պիլոտային տեխնոլոգիաների կիրառում

- ✓ Ձկնաբուծարանից հեռացվող ջրերի օգտագործում ոռոգման նպատակով
- ✓ Նոր տեխնոլոգիաների փորձարարական կենտրոնի ստեղծում
- ✓ Համայնքներում ջրամատակարարման և ոռոգման համակարգերի բարելավում
- ✓ Ազատ հոսքով հորերի օպտիմալացում

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Պիլոտային տեխնոլոգիաների կիրառում

Ոռոգում ձկնաբուծարանից հեռացվող ջրերով Հայանիստ համայնքում 2017թ.

- Տարեկան 1.1 մլն. մ³ ստորերկրյա ջրի խնայողություն
- 40 հա վարելահողի ոռոգում,
- լրացուցիչ 40 հա ընդլայնման հնարավորություն
- 370 շահառու

Ջրի քիմիական կազմի անալիզ
Բերքի քիմիական կազմի անալիզ
Բերքի համային հատկանիշների գնահատում

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Պիլոտային տեխնոլոգիաների կիրառում

Սայաթ-Նովա համայնքում 2018թ.

- Տարեկան 1.9 մլն. մ³ ստորերկրյա ջրի խնայողություն
- 60 հա ոռոգում և լրացուցիչ 130 հա ընդլայնման հնարավորություն
- 2400 շահառու

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Պիլոտային տեխնոլոգիաների կիրառում

Ինքնաշատրվանող հորի լուծարում Սիփանիկ համայնքում

Տարեկան մոտ 1.1 մլն. մ³
ստորերկրյա ջրի խնայողություն

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Պիլոտային տեխնոլոգիաների կիրառում

Համայնքային հորերի օպտիմալացում

Սիփանիկ համայնքում, 2018թ.

- ✓ Տարեկան 0.5 մլն. մ³ ջրի խնայողություն
- ✓ 20 հա վարելահողի ոռոգում
- ✓ 200 շահառու

Հովտաշատ համայնքում, ընթացքում է

- ✓ Տարեկան մոտ 1.5 մլն. մ³ ջրի խնայողություն
- ✓ 60 հա վարելահողի ոռոգում
- ✓ 400 շահառու

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Պիլոտային տեխնոլոգիաների կիրառում

Նորարարական տեխնոլոգիաների կիրառման փորձարարական կենտրոն

Լաբորատորիա

Ջրավազաններ

Ջերմոց

- ջրահոսքի առնվազն 70%-ի շրջանառություն
- ակվապոնիկ համակարգի օգտագործում
- խեցգետնաբուծություն
- վերականգնվող էներգիայի օգտագործում (կենսագազ + արևային էներգիա)
- հեռացվող ջրերի կենսաբանական մաքրում
- ռեսուրսային կենտրոն

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Պիլոտային տեխնոլոգիաների կիրառում

Խմելու ջրի և ոռոգման համակարգերի բարելավման ծրագրեր

- ✓ **Առատաշենի ջրամատակարարման բարելավում**
 - Տարեկան մոտ 560 000 մ³ ջրի խնայողություն
 - Տարեկան մոտ 205 000 կՎտժ էներգախնայողություն
 - 2700 շահառու

- ✓ **Եղեգնուտի ջրամատակարարման բարելավում**
 - Տարեկան մոտ 300 000 մ³ ջրի խնայողություն
 - Տարեկան մոտ 115 000 կՎտժ էներգախնայողություն
 - 2200 շահառու

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Պիլոտային տեխնոլոգիաների կիրառում

- ✓ **Վեդի քաղաքի կանաչ տարածքների ոռոգման բարելավում**
 - Տարեկան մոտ 27 274 մ³ ջրի խնայողություն
 - Տարեկան մոտ 46 481 կՎտժ էներգախնայողություն
 - 3.5 հա կանաչ տարածքների ոռոգում
 - 14800 շահառու

- ✓ **Փոքր Վեդի համայնքի ոռոգման համակարգի բարելավում**
 - Տարեկան մոտ 936 000 մ³ ջրի խնայողություն
 - Տարեկան մոտ 341 640 կՎտժ էներգախնայողություն
 - 160 ոռոգելի վարելահող
 - 500 շահառու

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Իրավական դաշտի բարելավում

- ✓ Արարատյան դաշտում ստորերկրյա ջրային ռեսուրսների օգտագործմանը վերաբերող համապարփակ ուսումնասիրություն՝ շեշտադրելով ձկնաբուծության ոլորտի դերը՝ **2017թ.**

Աջակցություն ՀՀ կառավարությանը.

- ✓ Մասնակցություն ՀՀ Արարատյան դաշտի ջրային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման միջոցառումների ծրագիրը հաստատելու մասին ՀՀ վարչապետի որոշման նախագծի մշակման աշխատանքներում՝ **2017թ.**
- ✓ «Ջրի ազգային ծրագրի մասին» ՀՀ օրենքի իրականացման միջոցառումների փուլային ծրագրի նախագծի վերաբերյալ փորձագիտական գնահատական՝ **2018թ.**

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Իրավական դաշտի բարելավում

- ✓ ՀՀ ռեկրեացիոն գոտիներում ջրային ռեսուրսների պահպանության պահանջների սահմանում **2018թ.**

Ղաշտային չափումներ Զասախ գետի ավազանում

Աշխատանքային խմբի հանդիպում

- ✓ Արարատյան ջրավազանային տարածքի գետերի ինքնամաքման կարողության գնահատման մեթոդի և վերջինիս կիրարկման մեխանիզմների մշակում

Շահագրգիռ կողմերի կարողությունների զարգացում

- ✓ Վերապատրաստման դասընթացներ 2016-2019թթ.
 - Տվյալների բազաներ և տեղեկատվական համակարգեր
 - Երկրատեղեկատվական համակարգ (ArcGIS)
 - Ստորերկրյա ջրերի մոդելավորում
 - ՀՀ գետերում էկոլոգիական թողքի արժեքի հաշվարկ

- ✓ Նյութատեխնիկական աջակցության տրամադրում ՀՀ ԲՆ «Շրջակա միջավայրի մոնիթորինգի և տեղեկատվության կենտրոն» ՊՈԱԿ-ին

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Համագործակցություն ուորտի շահագրգիռ կողմերի հետ

Նպատակը՝ առկա ռեսուրսների համախմբում և ավելի
արդյունավետ օգտագործում և գործողությունների
համընկումից խուսափում

- ✓ Համագործակցություն պիլոտային ծրագրեր
իրականացնելիս

Համաֆինանսավորում 30%

- ✓ Ինստիտուցիոնալ, մասնագիտական,
փորձագիտական, խորհրդատվական
ծառայություններ, ինչպես նաև տեղեկատվության և
գիտելիքի փոխանակման համար

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

Համագործակցություն ուղորտի շահագրգիռ կողմերի հետ

ԳՈՐԾԸՆԿԵՐՆԵՐ

- ԱՄՆ ՄՁԳ PURE ծրագիր
- ԱՄՆ ՄՁԳ PRP
- ԱՌԻԿ
- ՀՕՖ
- ՀՀՀ
- ԱՄՆ ՄՁԳ F2F
- ԱՄՆ ՄՁԳ Գլոբալ Լաբ
- USGS
- ՄԱԶԾ
- ԵՄ
- ՀՀ ԲՆ
- ՀՀ ԳՆ
- ՀՀ ԱԻՆ
- Կոկա-Կոլա Հելենիկ Արմենիա
- Արարատի և Արմավիրի մարզպետարաններ
- CARD
- Դեպի Հայք
- Հայկական կամավորական կորպուս
- Ձկնաբուծական տնտեսություններ
- Տեղական ՀԿ-ներ
- և այլն

USAID
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԻՑ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ

<http://www.aspired.wadi-mea.com/hy/>